

Ölands vattenråd uppmärksammar säkerhetsbrister i kontrollen av bekämpningsmedel!

Ölands vattenråd har tillsammans med Ölands Naturskyddsförening uppmärksammat säkerhetsbrister i den svenska kontrollen av växtbekämpningsmedel. Problemet gäller hälso- och miljöfarliga tillsatsmedel i glyfosatbaserade växtbekämpningsmedel. Medlen säljs under olika produktnamn, t.ex. Roundup®, och används i jordbruk, parker och trädgårdar för att bekämpa oönskad växtlighet. Glyfosater är världens mest använda bekämpningsmedel. I Sverige har användningen av glyfosat fördubblats under de senaste 20 åren och uppgick år 2010 till drygt 650 ton (1).

Glyfosatpreparaten har länge ansetts som relativt harmlösa för miljön, med begränsad rörlighet, kortvariga effekter och ganska låg giftighet för land- och vattenlevande organismer (2). Under senare år har bilden förändrats av ökade kunskaper. Glyfosat, och dess nedbrytningsprodukt AMPA, sprids både i atmosfären och till yt- och grundvatten (3,4). Vidare har det visat sig att mycket låga halter av ett vanligt preparat (Roundup Original Max®) är akut dödligt för vattenlevande amfibier (5,6).

Den miljöskadliga effekten beror på en tillsats, ett ytaktivt ämne (vätmedel), som kallas POEA (polytoxilerad talg-amin). POEA löser upp växternas skyddande vaxlager (kutikula) så att en låg dos av själva bekämpningsmedlet (glyfosat) kan ge bättre effekt. POEA är extremt toxiskt i vattenmiljö (6). Tester med ryggradslösa djur visar att 2 mikrogram POEA per liter vatten kan vara tillräckligt för att döda 50% av försöksdjuren efter 48 timmar (LC50 48-h). Två mikrogram per liter, två miljontedels gram per liter, kan jämföras med vikten av en droppe i 25000 liter vatten.

Sammansättningen av ytaktiva ämnen skiljer sig mellan olika växtbekämpningsmedelspreparat. Inför världsvattendagen har vattenrådet och naturskyddsföreningen på Öland försökt få klarhet i vilka preparat som innehåller POEA. I Sverige är det Kemikalieinspektionen (KemI) som har sådana kunskaper. Det är KemI som granskar bekämpningsmedlens sammansättning, tillverkarnas riskbedömningar och säkerhetsföreskrifter. Men ämnesinformationsbladen från KemI innehåller inte uppgifter om tillsatsmedel. Enligt EU's "CLP-förordning" om klassificering, märkning och förpackning av ämnen behöver tillverkaren av bekämpningsmedel bara redovisa det aktiva ämnet, alltså glyfosat, resten är affärshemligheter. KemI får inte heller lämna ut sådana uppgifter.

Inte heller preparatens säkerhetsdatablad med toxikologiska och ekologiska uppgifter visar sig användbara. Där anges att data kan avse "liknande produkter". Det är alltså oklart om säkerhetsbladets toxikologiska och ekologiska information avser det aktuella preparatet när det gäller tillsatsämnen. I allmänhet så är det bara de aktiva ämnena som riskbedöms och den bedömningen kan vara gjord på ett preparat utan POEA. I den nya växtskyddsmedelsförordningen ((EG) nr 1107/2009) finns dock ett avsnitt (artikel 27) som behandlar oacceptabla tillsatsämnen. Där står bl.a. att beståndsdelar som inte godtas i växtskyddsmedel ska införas på bilaga 3. POEA finns inte med i bilagan 3. Där finns inga ämnen alls.

Det tycks alltså som KemI inte kan kräva av producenterna av bekämpningsmedlen att de ska redovisa tillsatserna. Producenterna å sin sida är medvetna om ämnenas giftighet men har inget intresse av att redovisa dessa.

Vattenrådet och Naturskyddsföreningen på Öland uppmanar därför användare av glyfosatbaserade bekämpningsmedel

* att begära av producenterna att de redovisar tillsatsämnen

* att undvika användning av Roundup® Max, och andra växtskyddsmedel som innehåller POEA

* att frivilligt utöka hänsynen och minska risken för spridningen av växtskyddsmedel till vattendrag, våtmarker och andra vattensamlingar.

Miljöministern uppmanas att

* ge KemI direktiv att utarbeta att nya hänsynsregler för spridning av växtskyddsmedel som hotar våra vatten

* arbeta inom EU för att POEA införs på bilaga III

Vi är alla – både människor, djur och växter, beroende av att ha tillgång till rent vatten. I en värld där vatten förorenas, försaltas, försuras, övergöds och överutnyttjas till industriella syften, istället för att vårdas och vara den livgivande resurs som den borde vara, har vi alla ett ansvar att slå vakt om vår gemensamma hotade naturresurs: VATTNET!

Den 22 mars 2012 uppmärksammades Världsvattendagen för 19:e året i rad. FN instiftade denna dag 1993 för att få människor i hela världen att fokusera uppmärksamheten på vikten av att verka för en hållbar förvaltning av världens vattentillgångar.

Mer om den svenska världsvattendagen finns på www.vattendag.org och Ölands vattenråd på www.vattenorganisationer.se/oland/

Källor:

1. KemI. 2012. Glyfosat. Kortstatistik-over-amnen-och-amnesgrupper. Kemikalieinspektionen. (<http://www.kemi.se/sv/Innehall/Statistik/Kortstatistik/Kortstatistik-over-amnen-och-amnesgrupper/Glyfosat/>)
2. KemI. 1997. Ämnesinformation; Glyfosat (isopropylaminsalt). Bekämpningsmedelsregistret. Kemikalieinspektionen. (<http://apps.kemi.se/bkmregoff/bkmblad/Glyfosat.pdf>)
3. Battaglin, W. 2012. Glyphosate and other pesticides in vernal pools and streams in parks. ParkScience 26(2). (<http://www.nature.nps.gov/ParkScience/index.cfm?ArticleID=304.>)
4. Stenrød, M. et al. 2007. Redusert jordarbeiding og glyfosat. Bioforsk rapport 2:145. (<http://www.bioforsk.no/ViewPPP.aspx?view=publication&id=10477&viewLanguage=NorwegianBokmaal>)
5. Relyea, R. A. 2005. The lethal impact of Roundup on aquatic and terrestrial amphibians. Ecological Applications 15:1118–1124 (<http://dx.doi.org/10.1890/04-1291>)
6. Relyea, R. A. & Jones, D. K. 2009. The toxicity of Roundup Original Max® to 13 species of larval amphibians. Environmental Toxicology and Chemistry 28:2004-2008 (<http://dx.doi.org/10.1897/09-021.1>)
7. Brausch, J.M. & Smith, P.N. 2007. Toxicity of Three Polyethoxylated Tallowamine Surfactant Formulations to Laboratory and Field Collected Fairy Shrimp, *Thamnocephalus platyurus*. Arch. Environ. Contam. Toxicol. 52, 217–221
http://www.fws.gov/filedownloads/ftp_OFWO/EnvironmentalContaminantsProgram/EPA_Toxics/Status%20of%20Species/Vernal%20Pool%20Fairy%20Shrimp/Literature%20Cited/brsuchsmith2007.pdf